

Konkurenceschopnost a potraviny pro zvláštní výživu

Konkurenceschopnost je ve zjednodušené formě schopnost udržet se na trhu vůči ostatním konkurentům a producentům obdobného zboží. Znamená to, že nabízené zboží musí být cenově a tedy i nákladově na takové úrovni, aby bylo schopné prodeje. Cenu výrobku ovlivňují jednak **náklady** (ve stručnosti ceny surovin, mzdy výrobních pracovníků, náklady na technologická zařízení a provozní prostory, režijní náklady a další položky), jednak **úroveň nabídky a poptávky**. Obecně u zboží je cena také dána tím, zda jde o výrobek standardní nebo luxusní povahy, protože takto chápána jakost se rovněž promítne do nutných nákladů. Cena, za kterou se výrobek prodává, musí dlouhodobě také zajistit výrobcí přiměřený zisk.

Na trhu je celá řada potravinářských výrobků určených pro podobné cíle, ale o různé užité hodnotě lišící se cenou. Tak např. je k dispozici konzumní chléb, potom různé chleby speciální, chleby balené, chleby porcované, toastové a další. Někdy si zákazník vybírá značku, u které má záruku vyšší jakosti. Cena piva Prazdroj nebo Budvar stejné kategorie (ležák) je většinou vyšší než cena piva stejné kategorie z jiného pivovaru. Mnohdy je senzorická hodnota, zvláště pro laika, obtížně rozlišitelná, ale výrobce si získal dlouhodobou důvěru a **zákazník je ochoten za značku zaplatit**. Klasickým příkladem ceny značky jsou spory o značku Budweiser mezi naším a americkým pivovarem.

Potravinářské výrobky patří mezi nezbytné potřeby obyvatel, protože se podílejí na výživě jako bezpodmínečná součást života člověka. Podle listiny základních práv má člověk **právo na adekvátní výživu vycházející z jeho fyziologických potřeb**. Ty jsou dány stanovenými fyziologickými potřebami a následně, podle té které výživové a sociální politiky státu, ve stanovených minimálních potřebách populace na výživu. VDD jsou vodítkem a také základem pro stanovení sociální "záchranné" sítě, důležité mimo dalších parametrů při určování životního minima. Tyto dávky vycházejí nejen z fyziologických potřeb odlišných podle různých kategorií zdravé populace, ale i z průměrných cen jednotlivých potravinových komodit.

Speciálně upravené potraviny

S postupným vývojem civilizace se mění životní styl obyvatelstva, klesá podíl namáhavé fyzické práce, ale stravovací návyky jsou konzervativnější a mění se velmi pozvolna. Tím dochází k disproporcii mezi potřebou (fyziologickými požadavky) a skutečnou spotřebou potravin. To vede k výskytu chorob, označovaných jako civilizační, které se dříve tolik nevyskytovaly. Řada těchto chorob vyžaduje speciálně upravené potraviny, surovinově i technologicky náročné. Jsou to zejména potraviny pro celiaky a fenylketonuriky. Tyto potraviny jsou výrazně dražší než obdobné potraviny pro zdravou populaci. Tato situace vyžaduje politické řešení.

První varianta spočívá v tom, že potraviny se budou prodávat za skutečnou nákladovou cenu. Postižení občané budou muset vynaložit mnohem vyšší prostředky na jejich nákup a mohou se ocitnout za mezí potravní dostupnosti. V rámci sociální solidarity se proto většinou cena těchto potravin nějakým způsobem dotuje. Z předchozího je zřejmé, že každá dotace ceny potravin zkresluje její tržní dopad, proto dotace musí být dostatečně citlivá, aby pomohla postiženým a přitom neodůvodněně nepodpořila ostatní konzumenty k jejich nákupu jako výhodnému. Nabízí se několik řešení. Nejběžnějším, ale organizačně velmi složitým řešením, je samostatný distribuční kanál pro tyto potraviny, určené jasně vymezeným cílovým skupinám a pracující na základě lékařského předpisu a evidenci postižených osob. Vzhledem k rozptýlenosti svých zákazníků je neoptimálnější formou zásilková služba, která zohledňuje státní dotaci cílenou pouze na tyto potraviny, takže závislý spotřebitel vynakládá na svoji stravu stále jen adekvátní finanční prostředky jako ostatní obyvatelé. Problémem je co nej přesněji stanovit základní pravidla.

Potraviny pro preventivní výživu

Do skupiny potravin pro zvláštní výživu mohou náležet také potraviny pro preventivní výživu, kde zákazník sám ze své vůle se rozhodne investovat do svého zdraví a spotřebovává speciální potraviny se zaručeným zdravotním účinkem, i když specifikovaným jen rámcově, který je ověřen speciálním **nutričním atestem**. Tyto potraviny nejsou zdravotně nezbytné, ale jsou vhodnější než běžně distribuované potraviny. Jsou ale i výrazně nákladnější a tudíž mají vyšší cenu. Jsou to potraviny s vyšší užitnou hodnotou dodanou technologicky. Získaly přídomek "funkční" potraviny. Obecně lze konstatovat, že funkční potraviny jsou nahraditelné pečlivým výběrem základních potravin bez této přidané hodnoty.

Tyto potraviny jsou určeny zdravé populaci a je na rozhodnutí spotřebitele, který je nutričně uvědomělý, zda chce nebo nechce tuto nabídku přijmout. Je to nabídka ve skutečnosti o úspoře práce při přípravě pokrmů anebo nabídka pro luxusnější stravování. Jejich spotřeba nebo ignorování nepřináší riziko porušení zásad potravinové bezpečnosti. Proto tyto potraviny dotačně podporovat není na místě. Podpora jejich spotřeby se může realizovat pouze výchovou v rámci výživové a potravinové politiky státu.

Odkazy

Související články

- Definice a potraviny

- Energie a živiny
- Nutriční propedautika

Zdroj

- PERLÍN, Ctibor. *Konkurenceschopnost a potraviny pro zvláštní výživu* [online]. [cit. 2012-03-11]. <<https://el.lf1.cuni.cz/p33783347/>>.